

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra Statistiky

Teze diplomové práce

**Genderová statistika – analýza postavení mužů a žen v ČR
v podnikatelském sektoru**

Bc. Eliška Kotoučková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Genderová problematika je v současné době velmi diskutované téma. Na trhu práce existují rizikové skupiny, které jsou ohroženy překážkami při vstupu do zaměstnání, ale i při udržení si zaměstnání. Úkolem současné společnosti by mělo být odstranění těchto překážek a využití potenciálu všech osob na trhu práce. Podnikatelský sektor umožňuje této ohrožené skupině využít její potenciál v plné míře.

Pro analýzu postavení mužů a žen v podnikatelském sektoru byly využity základní charakteristiky časových řad, hlavně modely exponenciálního vyrovnávání, klasické analytické modely a predikce. Postavení mužů a žen bylo srovnáváno hlavně pro podnikatelský sektor a to ve všech jeho kategoriích. Na základě provedené analýzy byly zhodnocené zjištěné rozdíly mezi muži a ženami a uvedeny návrhy, jež by měly vést ke zlepšení stavu v oblasti postavení mužů a žen v podnikatelském sektoru České republiky.

Klíčová slova: analýza časových řad, popisná statistika, genderová statistika, podnikatelský sektor, predikce, diskriminace, rovné příležitosti

Úvod

Genderová problematika je v současné době jedno z nejvíce diskutovaných témat. Stát, Evropská Unie, ale i jednotlivý zaměstnavatelé se snaží o odstranění překážek, které by znevýhodňovaly osoby na trhu práce na základě jejich příslušnosti k pohlaví. Odstraněním těchto překážek dochází k využití potenciálu všech osob na trhu práce. Tyto osoby mají možnost uplatnit své znalosti a dovednosti bez předsudků, a tím zvyšují počet a kvalitu skupiny uchazečů o práci na trhu práce.

Podnikatelský sektor nabízí jinou formu pracovního úvazku, nežli je typický úvazek u zaměstnavatele. Otevírá nové možnosti a díky časové flexibilitě pomáhá sladit pracovní a rodinný život, motivuje osoby ke zvýšení pracovních výkonů a ztotožnění se s výsledky práce.

Cíle práce

Cílem této diplomové práce bude analyzovat situaci v podnikatelském sektoru na trhu práce v České republice a na základě této analýzy predikovat možný budoucí vývoj počtu podnikatelů. Genderová analýza se zabývala hodnocením charakteristik trhu práce, jako je celkový počet pracujících mužů a žen. Z podnikatelského sektoru se potom práce zaměřuje na muže a ženy pracující na vlastní účet, na zaměstnavatele, na pomáhající rodinné příslušníky, na rozdělení podnikatelů dle věku, na rozdělení podnikatelů dle vzdělání a na rozdělení podnikatelů dle podnikatelské činnosti.

Zhodnocené řešení problematiky bude provedeno podle uvedených statistických metod popsanych v metodice práce. Pro analýzu genderové problematiky jsou použity časové řady. Potřebná data jsou získána z Českého statistického úřadu.

V závěru práce budou zhodnoceny zjištěné rozdíly a zjištěné podobnosti mezi muži a ženami a uvedeny návrhy, jež by měly vést ke zlepšení stavu v oblasti postavení mužů a žen v podnikatelském sektoru České republiky.

Metodika

Nástroje pro analýzu postavení mužů a žen v podnikatelském sektoru jsou použity časové řady. Podkladové údaje byly získány z Českého statistického úřadu. Pro zpracování dat a vytváření grafů a tabulek byl použit program Excel. Pro analýzu a prognózu časových řad je

použit statistický programový software SAS, který pomocí nástroje Time Series Forecasting System umožňuje konstruovat prognostické modely.

Analýza podnikatelského sektoru

Analýza podnikatelského sektoru se nejprve zaměřuje na srovnání celého pracovního trhu a to konkrétně pomocí podílu jednotlivých postavení v hlavním zaměstnání z hlediska mužů a žen a celkového počtu pracujících mužů a žen včetně odhadu budoucího vývoje.

Následně se analýza zabývá již konkrétně podnikatelským sektorem. V rámci podnikatelského sektoru se zaměřuje na kategorii osob pracujících na vlastní účet a jejich budoucí odhad, zaměstnavatele a jejich odhady budoucího odhad a na pomáhající rodinné příslušníky a jejich budoucí odhad. Následně podnikatele srovnává z hlediska věku, vzdělání a oblasti podnikání.

Při sledování vývoje celkového počtu pracujících mužů a žen je patrné, že počet pracujících žen je dlouhodobě nižší než počet pracujících mužů, což se dále odráží i v počtu podnikatelů v jednotlivých kategoriích, jako jsou pracující na vlastní účet a zaměstnavatelé. Pouze v kategorii pomáhající rodinní příslušníci je vyšší zastoupení žen než-li mužů, což přímo souvisí s rozdílnou motivací vstupu do podnikatelského sektoru z hlediska genderu.

Významné rozdíly je možné porozrovnat i v rozdělení dle věku, kdy v období let 2000 – 2013 u žen je patrné největší dlouhodobé zastoupení věkových kategorií 35-39, 40-44, 45-49 a 50-54, zatímco u mužů to jsou věkové kategorie 35-39, 40-44 a 45-49. Nejvyšší tempo růstu je u obou pohlaví potom v kategorii 60+.

Pokud se zaměříme na podnikatele z pohledu vzdělání, v celém časovém období 2000 – 2013 bylo nejvyšší zastoupení v kategorii střední vzdělání bez maturity u mužů, zatímco u žen má nejvyšší zastoupení kategorie vzdělání střední s maturitou. Nejméně zastoupenou kategorií u mužů i žen je potom kategorie vzdělání základní a bez vzdělání.

Z pohledu rozdělení podnikatelů dle podnikatelské činnosti v roce 2013 je patrné, že muži jsou nejvíce zastoupeni v odvětví stavebnictví (28,13%) z celkového počtu podnikatelů mužů. Ženy naopak jsou nejvíce zastoupeny v odvětví profesní, vědecké a technické činnosti (16,77%). Významně zastoupeným odvětvím pro obě pohlaví je potom odvětví velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel. Ženy jsou zde zastoupeny z 16,63% a muži z 16,07%.

Závěr a doporučení

Přibližně polovina populace je tvořena ženami a jedná se tedy o nemalou skupinu pracujících osob. Proto je důležité na danou problematiku upozornit a hledat řešení ve formě nabízení rovných příležitostí.

Podnikatelský sektor nabízí velké množství uplatnění pro muže i ženy. Pomáhá sladit pracovní a soukromý život, nabízí volnější pracovní dobu, pomáhá prosazovat rovnost příležitostí a možnost ztotožnění se s vykonávanou prací. Zvýšení podpory začínající podnikatelů ze strany státu by mohlo pomoci snížit nezaměstnanost a snížit riziko vzniku diskriminace vůči skupinám ohroženým na trhu práce. Z hlediska genderové problematiky by bylo vhodné podporovat vstup žen do podnikatelského sektoru, ať již formou školení ohledně možností podnikání a možností vstupu do podnikání, či zvýšení motivace vstupu do podnikatelského sektoru.

Podporou vstupu osob do podnikatelského sektoru se snižuje nezaměstnanost osob a dochází ke zlepšení dostupných služeb na trhu.

Literatura

1. KOLDINSKÁ, Kristina. *Gender a sociální právo: rovnost mezi muži a ženami v sociálněprávních souvislostech*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 8074003434
2. FIALOVÁ, Eva, Ivana SPOUSTOVÁ a Barbara HAVELKOVÁ. *Diskriminace a právo: [diskriminace na základě pohlaví a rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce z pohledu práva]*. Praha: Gender Studies, 2007, 46 s. ISBN 978-80-86520-20-9.
3. *Kariéra, rodina, rovné příležitosti: výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce*. Editor Linda Sokačová. Praha: Gender studies, 2006, 25 s. ISBN 8086520129.
4. KŘÍŽKOVÁ, Alena a Michaela APPELTOVÁ. *Životní strategie podnikatelek a podnikatelů na přelomu tisíciletí: 1989-2009*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, 63 s. Sociologické studie/Sociological Studies, 04:08. ISBN 80-733-0060-5.
5. ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Prognostické metody a jejich aplikace*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2012, xxii, 197 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-174-4.
6. KRIŠTOF, Aleš. *Nové metody a přístupy k analýze a prognóze ekonomických časových řad*. Praha. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze.